

Kuusk

Harilik kuusk kasvab aias tavaliselt hekis paari-kolme meetri kõrguse kandiliseks pügatud põõsana. Väikeaeda päris laanekuuse mõõtu puu ei mahugi, hea, kui on ruumi istutada mõni madal vorm.

Torkav kuusk 'Glauca Hoopsii'. Kalsnava arboretum, Läti.

Hariliku kuuse (*Picea abies*) madalakasvulised sordid on näiteks leinakuusk 'Inversa', käabusjas 'Compacta' ja kerajas 'Luua Pärl'.

Agas mida teha, kui omandatud krundil kasvab päris vales kohas mõni ilus noorkuusk, mida ümber istutada enam ei saa, maha raiuda on aga kahju? Veel umbes 3 meetri kõrgust puud võib vabalt pügada, teha temast huvitava kera, koonuse või kuubi.

Üksvahe oli lausa kohustuslik mood istutada aeda hõbekuusk. Puukoolidest otsiti torkava kuuse (*P. pungens*) sorti 'Coerulea', seda sai seemnetega hästi paljundada. Kõik taimed ei tulnud

küll ühtlaselt sinakasvalgete okastega, viimastele ostjatele jäid rohekamad.

Paljundati ka kanada kuuske (*P. glauca*), temagi okkavärv varieerub hallikasrohelisest sinakashallini. Tuntud-otsitud oli kanada kuuse korrapärase koonilise võraga aeglasekasvuline sort 'Conica'. Noorte 'Conica' taimedega on see häda, et nad kardavad päikesepõletust, neid peab märtsis-aprillis kindlasti varjutama. Piisab tavalisest marlitükist või mõnest kuuseoksast, mis kevadpäikesekiiri mahendavad, kuid õhku läbi lasevad. Paksem umbne kate on paha, selle all ärkavad pungad varem, aga just seda me ei taha.

Praegu on müügil palju uuemaid kuusesorte, puu-

koolides käies tasub silma lahti hoida.

Tavaliselt öeldakse, et konteineristikuid võib istutada igal ajal, kui muld on sula. Tuleb lihtsalt istik nõust välja võtta ja istutusauku panna. Ent siin on üks väike aga.

Kui istik on mitu aastat konteineris elanud, võib juhtuda, et mõni tugevam juur hakkab mööda nõu sisekülge ringiratast tiirutama. Seda juhtub just väiksemas potis. Mullas kasvab keerdunud osa nii jämedaks, et pigistab teistel juurtel sõna otsese mõttes hinge kinni. Mõne aasta pärast on arenenud, igasse külge laiali kasvavate juurte asemel mullas värtnakujuline tomp ning noor puu surmale määratud.

Enne istutamist tuleb juurepall hoolikalt üle vaadata, kõik kahtlased juured lõigake välja ning teistel suunake otsad väljapoole. Igal juhul tuleb nõuistiku juuri korralikult radida. Parem on seda tööd teha siis, kui istik puhkab – kevadel mais, sügisel augusti lõpus või septembris.

Kui te vajate kuuseistikuid rohkem, kui rahakott kannatab, tuleb teha kuusekülvi. Harilik kuusk kasvab kiiresti ning hiljemalt nelja aasta pärast saate noored puud hekiks, metsa- või puisteepuuks istutada. Teisi liike tuleb natuke kauem puukoolis pidada.

Metsanduses kuivatatakse ja lüditakse okaspuukäbisid käbikuivatites. Eestis on vanemad trummelkuivatid, kus kuumutatud käbisid pööratakse suurtes traatvõrgust silindrites, juba ammu kinni pandud. Lätis on üks seesugune 19. sajandist pärit kuivatimuseumiks kohendatud. See asub Vjiciemis, Valka ja Smiltene vahel.

Hariliku kuuse käbisid võib korjata veel märtsi alguseski, teiste liikide omad valmivad varem.

Kodus pange käbid mõne anumaga sooja, kuid kraadid ei tohiks tõusta üle 40 pügala. Nõu olgu suurem, sest avanenud seemnesoomustega käbid võtavad 3–4 korda rohkem ruumi kui värsked. Mõne päeva pärast, kui käbid on avanenud, segage neid mitu korda. Seemne võib ka lihtsalt vastu lauaserva välja koputada.

Harilik kuusk 'Inversa'. Kalsnava arboretum, Läti.